

pa je večina našla pot v svobodne planine. Naši planinski domovi so bili prepuščeni tujcem in tako je bil požgan dom na Uršlji gori v noči 29. VIII. 1942, koča na Peci pa je zgorela 12. II. 1943.

Po osvoboditvi naše Koroške je tudi za planince iz Prevalj prišla nova doba, doba velikega razvoja in napredka. Prvi občni zbor po osvoboditvi se je za podružnico Prevalje in takratni Guštanj vršil leta 1946. Vodstvo je ponovno prevzel stari zaslužen predsednik Jožko Pernuš, ki je društvo vodil v težkih in uspeha polnih letih vse do svojega odhoda iz Prevalj leta 1956.

Planinci iz Prevalj so prevzeli v svojo upravo pogorišče koče na Uršlji gori ter tam začeli pridno delati in leta 1948 že slovesno izročili vsem turistom in planincem priljubljeni dom na koroški Uršlji gori.

Do pravega in množičnega razvoja je društvo prišlo šele po končani drugi svetovni vojni.

Leta 1952 se je ločila od svojega matičnega društva še zadnja veja. Na Ravnah je bilo ustanovljeno samostojno planinsko društvo.

Ko smo pred kratkim praznovali 40-letnico obstoja in delovanja planinstva v Mežiški dolini, smo se spomnili onih prvih planinskih veteranov, ki so znali nesebično delati na polju planinstva in iz čigar idej in dela so zrastle naša sedanja koroška planinska društva Žerjav, Mežica, Ravne, Vuzenica in Prevalje.

Pismo uredništvu

Tov. urednik!

V živo me je zadela novica, da je bila v preteklem letu zgrajena pot od Luknje (1758 m) na Bovški Gamzovec (2389 m). Nagonsko sem občutil nesmisel tega početja, stopil sem na vrh Luknje in res! Reklamno vsiljivo razgrebene ruše, markacij temu primerno dovolj in to onih s številko 1. Torej transverzala! Potemtakem si PD Radovljica ni samo dovolilo poseči v ta revir, ampak je dobilo nagib od zveznih forumov. (Mimogrede povedano, markacije s črno številko v belem polju me močno spominjajo na hitlerjanske zastave, ki so imele na sredi okroglo polje s črnim kljukcem!)

Rekli boste, da sem konservativen. Mislim namreč na to, kar je menil že Kugy: »Markacija in klin na pravem mestu sta potrebna in nič ni vselejšega za planinca kot to dvoje na kritični in važni orientacijski točki.« Danes se držimo načela, da kjer je pot, mora biti taka, da gre po njej lahko vsak, kdor ima najosnovnejše telesne sposobnosti za hojo po gorah. To je popolnoma pravilno in zelo hvalevredno. Toda ko pomislim na Gamzovec, mi je nekdanje načelo stokrat ljubše in draže. Ne! Še dosti več imam v mislih: ta pot je bila sploh nepotrebna! Kako so se namreč slovenski starejši planinci ali sploh prvaki lahko s čistim srcem veselili vsake nove poti v gorah (s tem so kajpak beležili nov uspeh SPD), tako se danes vsake nove nadelave lahko bojimo. Steza v naših gorah je dovolj in preveč. Ne mislim dolinskih steza, kjer naj jih bo po mili volji, ampak da rdeča znamenja enostavno brezobzirno pregazijo lep samotni gorski vrh, o tem bi bilo treba razmisliti.

Ni namreč vseeno, ali se vzpenjamo od markacije do markacije ali pa premerimo goro v celoti, iščem njene prehode, stopim levo in desno, najdem in vidim marsikaj in sem na vrhu gori hvaležen, da sem jo lahko spoznal.

Človekova sreča in zadovoljstvo sta v tem, da po poštenem trudu doseže vrh, ki ga je hotel doseči, in da tudi spotoma nekaj doživi. Kdor se ni nikdar klatil brez steza po gorah in nenadoma ostrmel pred čudovito cvetlico ali nehote preplašil gamse izza roba ali brez posebnih ekstremističnih namenov najezdil na prevescen greben, da se je drhteč od silnega prizora po vseh štirih umikal, od koder je prišel itd., itd., ta ne more razumeti, kaj pomeni nedotaknjena gora. Zdaj pa se bo kmalu našel kdo, ki bo — da se simbolično izrazim — z uro v roki dirkal po transverzali.

Konkretno v tem primeru je strašno osiromašen eden naših najčudovitejših predelov. Po zelenih travnatih vesinah Bovškega Gamzovca in Pihavca, ki dajejo obilno prostora oni žlahtni planinski cvetki, ki jo sicer vsi tako srdito preganjamo, se od nekdanj pretaka le pozvanjanje trentskih ovčjih tropov in pastirski klici. Tu, že četrť ali pol ure nad Luknjo, je polno one sočne ubežnosti od sveta, one čudovite zelene spokojnosti, ki smo je v naših sicer tako divjih gorah toliko bolj veseli, kolikor češče jo najdemo. Veličastna panorama Triglavске in Cmirove stene, Kanjavca in Lepega špičja je tako fantastična kot redkokatera že s take srednje višine. To je svet, v katerem so bile spočete Zlatorogove pripovedke in kamor se je nekoč zatekel zadnji trenski medved.

Tu, kjer so nekoč naši predniki planinčili v upu in strahu, bomo zdaj lahko dirkali. Goethe je rekel: »Im übrigen bin ich der Meinung, dass jenes Gedicht schlecht ist, das nichts zu erraten übrig lässt.« Zdaj tu nimamo več kaj prida uganiti. Popacali smo svojo pesem in osiromašili svoje duše.

Ali je bila pot potrebna? Ne! Ne bo veliko planincev, ki bodo lezli čez Gamzovec zato, da bodo hitro preko Luknje kombinirali s Plemenicami in Triglavom. Tudi ni hitrejša ali vsaj odločilno hitrejša od spusta skozi Sovatno in ponovnega vzpona na Luknjo (ako nam je cilj povezava Luknja—Pogačnikov dom). V slabem vremenu tudi ni priporočljiva (v primeri s potjo skozi Sovatno), pač pa stopnjuje desorientirajoči vpliv pregoste mreže gorskih poti, kar občuti zlasti človek, ki predela dodobra ne pozna, ali ki je nameril šele prve korake v gore. — Oprostite, praktičnega namena te poti res ne vidim. Gotovo je bil nagib za gradnjo nekje drugje, a ga ne vem in ne poznam.

Podobno usodo je bil pred leti doživel Prisojnik. Imel je — do Jubilejne — štiri poti, ki so lepo harmonirale med seboj: dve naravni in zato tudi najstarejši z juga, Hanzovo, ki je zrasla iz potrebe po prvi svetovni vojni in jeseniško (Kopiščarjevo) za neplezalske avanturiste. Za Jubilejno pa bi človek že posumil, da spada v poglavje o siromašenju gora.

Podobno je z Gamzovcem. Ima lep in mikaven pristop po grebenu z Robov (od razpotja: Stenar—Križ—Pogačnikov dom), vpisno knjigo ali še celo dve, tako da vsakdo lahko zabeleži svoj pristop, toda njegova južna pobočja naj bi ostala, kot so bila. Niti ni to dokaz o sposobnosti naših graditeljev, kajti teren je gotovo najmanj zahteven od vseh. Kar bojim se, da je nekdo morda že predlagal pot na Pihavce in prehod čez Škrbino vzhodno od vrha k Pogačnikovem domu. S tem bi bila katastrofa kompletna.

Še to: očitalo se je in morda se še mladim ljudem, da se ozko in pristransko zanimajo zgolj za ekstremistične smeri ali celo samo za težavne detajle, celotno arhitektoniko gore in sploh življanje v goro pa puščajo v nemar. Zdaj se mi zdi to utemeljeno in pravilno. Zakaj mladost ni penzionistični revmatizem, ona hoče dokazati svojo moč in sposobnost, kar pa je na zaznamovanih stezah le redkokdaj mogoče (morda pozimi). Toda naše gore so tako omrežene z žico in markacijami, da je čisto le v najnepristopnejših terenih

moč najti nekaj čiste prvobitnosti, kjer nihče ne ponudi roke v pomoč in se le z lastno preudarnostjo prebijamo skozi. Če pa je to greh, ali ni iskati nekoliko vzroka za to hibo v mentaliteti mladih tudi v tem, da starejši planinci le pre-dobro poznajo gore v celoti in zato tudi natanko vedo, kje se še da zgraditi kaka pot.

Dragi tov. urednik, oprostite, prosim, morbitnemu ostremu tonu pisanja, toda toliko sem vznemirjen zaradi psihoze novogradenj, da je moja iskrena želja, da se ta pokret čimprej ustavi. Ne vem, če si lahko laskam, da imam kaj prida somišljenikov, in morda se bo moj glas razbil v vetru kot glas vpijočega v puščavi. Toda kar sem povedal, pravzaprav ni drugega kot ponovljene misli klasikov, naših učiteljev, ki jih formalno vsi spoštujemo in jim postavljamo spomenike, njihove ideje in srčne želje pa nam postajajo deveta briga. Vedeti je treba: *kolikor je preveč steza, toliko siromašnejše so gore in kolikor gore preveč razvrednotimo, toliko smo oropali sumi sebe.*

Prosim, ne zamerite! Ostajam Vaš vdani

Stanko Klinar

P. S. Nekaj luči v temo mojega ugibanja o namenu poti je posvetil trans-verzalni vodič (Po slovenskih gorah, Ljubljana 1958), ki sem ga pravkar dobil v roke. Transverzanci hodijo z Doliča v Pogačnikov dom in jim je najbližje preko Luknje in Bovškega Gamzovca. Drznem pa si domnevati, da spust z Luknje v vznožje Sovatne ne pomeni prehudega napora (saj transverzala tako in tako stalno skače gor in dol), niti vzpon preko Gamzovca posebne komoditete («Nova pot... bo pa za celo uro krajša, ker se bo izognila ne-všečni izgubi na višini.» Str. 99. Že avtor zemljevida št. 10 na str. 89 je zanihal «celo» uro in priznal samo pol, izgubo na višini pa nadomestimo s pre-koračenjem višine za približno 150 m, kar resda ne pomeni dobrih 300 m izgube na stari poti, vendar le nekoliko temni blišče nove). Ko bi imeli v mislih ohranitev gore, bi se kljub vsem težnjam po «olajšanju» transverzale lahko mirnega srca odločili za staro pot.

Zanimivo je, da je tudi od Aljaževega doma (ali vsaj od razpotja Prag—Luknja pri izviru Bistrice) do Luknje obeležena pot z znamenito črno 1 (eno) na belem polju, kar na terenu vsak spozna za transverzalo, a ne tako v trans-verzalnem vodiču in je torej vmes neka napaka ali svojevoljnost ali pa površnost, kakršno bi kak bolj radikalen Srb označil kot «nešto sasvim bez veze». Vendar se to hitro lahko popravi.

S planinskim pozdravom!

S. K.

Pismo našega sodelavca S. Klinarja objavljamo zato, ker kaže resnično zaskrb-ljenost in vneto za zaščito narave. Ta ima svoje probleme in naloge, planinska organizacija pa ima poleg te, da skrbi za zaščito gorske flore in prirode sploh, tudi to nalogo, da napravi gore dostopne čim večjim množicam delovnih ljudi. Kajti svet je za vse. Problem zaščite gorske prirode pa se seveda vedno bolj odpira tudi pri nas, posebno odkar posegajo žičnice tudi v pravi planinski svet. Zato je prav, če taka svarila ne zastanejo v grlu, marveč opozarjajo naša društva, Gorsko stražo in oblast, da bo treba marsikaj ukreniti. Če ne bo imel pisec pisma v celoti prav!